

Työpaperi 34/2019

Tiina Civil, Outi Abrahamsson, Satu Mäki-Fossi ja Nanna Miettunen (toim.)

Systeminen lastensuojelu monitoimijaisuuden ja osallisuuden varmistavana verkostotyönä

Tässä julkaisussa käsitellään systeemistä verkostotyötä, sitä ohjaavia periaatteita ja työskentelyä tukevia rakenteita. Julkaisu kuvaa verkostotyötä systeemisen lastensuojelun näkökulmasta. Julkaisussa ehdotetaan, että silloin kun lapsi on lastensuojelun asiakkaana, lapsen ja hänen perheensä tarvitsemaa verkostotyötä koordinoisi laaja-alaisesti lastensuojelun sosiaalityöntekijä tukenaan systeminen, monitoimijainen tiimi. Lastensuojelun systeemisen tiimin ottama verkostotyön koordinoivastuu voi parhaimmillaan eheyttää lapsen ja perheen kokemusta palveluista. Tilanteissa, joissa lapsen ja perheen tukena toimii useita eri ammattilaisia eri sektoreilta, voi kokemus tuensaannista jäädä pirstaleiseksi, ellei työskentely ole hyvin suunniteltua, osallisuutta tukevaa ja koordinoitua. Jos taas osallisuus ja suunnitelmallisuus toteutuvat, voi verkostossa rakentua perheenjäsenten ja ammattilaisten kesken jaettu ymmärrys työskentelyn pohjaksi. Perheen ja ammattilaisten jakama ymmärrys on vaikuttavan ja tuloksellisen työskentelyn tärkeä edellytys. Vain sellaiseen työhön on mahdollista sitoutua, jonka tavoitteita on päässyt itse asettamaan. Perinteisessä verkostotyössä onnistuminen on sekä ammattilaisten että asiakkaiden näkökulmasta vaihdellut. Yhteistä työskentelyä ohjaavien ka asiakkaiden osallisuutta tukevien periaatteiden käyttöönotto verkostotyössä yli sektorirajojen voi vähentää vaihtelua, lisätä onnistumisia ja vahvistaa asiakkaiden kokemusta tuen saamisesta. Vaikka verkostotyötä kuvataan tässä julkaisussa lastensuojelun näkökulmasta, kuvattuja periaatteita voidaan hyvin soveltaa lastensuojelua laajemmin erilaisissa lapsen ja perheen tueksi koottavissa verkostoissa.

Esipuhe

Käsillä oleva julkaisu kuvaa systeemistä verkostotyötä, jota on osana lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa (LAPE) lähdetty kehittämään Suomessa aluksi lastensuojelun piirissä. Tässä esipuheessa pohdimme kokemuksiamme systeemisestä työtoteesta ja verkostotyöstä yhden lastensuojelun keskeisen yhteistyökumppanin, koulun näkökulmasta.

Koulu on lapselle ja nuorelle merkittävä kehitysyhteisö, jossa hän on jatkuvassa vuorovaikutuksessa sekä aikuisten että vertaisryhmän jäsenten kanssa. Lapsen läsnäolo koulussa on koko koulupäivän ajan monin tavoin vahvan suhdeperusteista. Oppilaat ovat koulussa keskimäärin 20 - 30 tuntia viikossa, joten koulun systeemit ja oppilaalle siellä syntyvät suhteet ovat merkittävässä roolissa oppilaan hyvinvoinnin näkökulmasta. Oppilaat hankkivat monia uusia tietoja ja taitoja, mutta ennen kaikkea he kasvavat ja rakentavat käsitystä itsestään yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Oppilaan suhde kouluun ei ole merkittävä ainoastaan oppimistulosten, vaan myös lasten ja nuorten yleisen hyvinvoinnin kannalta. Päivittäisessä toimintaympäristössä nousevat esille myös oppimisen ja kasvun mahdolliset ongelmat ja tuolloin yhteinen ymmärrys tavoitteista oppilaan, huoltajien, koulun asiantuntijoiden sekä mahdollisten koulun ulkopuolisten yhteistyökumppaneiden kesken on äärimmäisen tärkeää. Koulu on lapselle erittäin tärkeä ihmissuhteiden järjestelmä, joka vaikuttaa merkittävästi yhdessä muiden lapselle tärkeiden ympäristöjen kanssa siihen, millaiseksi lapsi kokee itsensä ja elämänsä. Toisaalta lapsen kokemukset koulussa ja muissa ympäristöissä olevista ihmissuhteista ja niihin liittyvistä jännitteistä voivat saada aikaan ja ylläpitää lapsen tilannetta.

Systeeminen työote, jota tässä julkaisussa kuvataan lastensuojelun tekemän verkostotyön näkökulmasta, asettuu luontevasti myös koulun toimintaympäristöön. Koulussa kertynyt tieto rikastuu oppilaan ja perheen tuottaman tiedon myötä ja systeemiseen työskentelyyn kuuluva pyrkimys useiden hypoteesien tekemiseen avaa mahdollisuuden tarkastella ongelmalliseksi koettua käyttäytymistä tai tilannetta avoimesti ja kokonaisvaltaisesti. Systeemiselle työskentelylle ominainen lasten ja nuorten sekä perheiden osallisuutta ja dialogista kohtaamista korostava työskentely vankistaa oppilaiden myönteistä kiinnittymistä kouluuyhteisöön ja edistää oppimista sekä kasvua.

Systeemistä ajattelua ja sen ohjaamaa suhdeperustaista hyvinvointityötä on alettu kehittää Helsingin perusopetuksessa tämän vuoden 2019 aikana yhteistyössä systeemisen lastensuojelun kehittäjien kanssa. Yhteiseen kehittämiseen ryhtyivät aluksi Helsingin perusopetuksen koulukuraattorit. Työskentelyn tuloksena luotiin suuntaviivat systeemisen, suhdeperustaisen koulun hyvinvointityön valmennusmallille ja kouluuyhteisöille suunnattua valmennusta pilotoidaan parhaillaan Helsingissä kahden alakoulun ja kahden yhtenäiskoulun kanssa. Jo tähänastisten kokemusten perusteella vaikuttaa siltä, että systeeminen ajattelu istuu hyvin koulun rakenteisiin. Systeeminen ajattelutapa ja työtapa tukee oppilaiden tukemista koulussa, koska ajattelutapa vapauttaa koulun toimijoita ”kaiken tietämisen taakasta”. Systeeminen lähestymistapa antaa ammatillisille luvan tulla oppilaan tueksi ilman, että häneltä odotetaan nopeita tai ennalta valmiita ratkaisuja. Näin prosessiin tulee tilaa uusille oivalluksille. Systeemisessä työskentelyssä lasten ja perheiden hyvä kohtaaminen korostuu ja kohtaamisten myötä kasvaa myös asiakkaan osallisuus hänen omaan elämäänsä liittyvissä asioissa. Lapsen systeemin toimijat eli opettaja, kuraattori, psykologi, lastensuojelun sosiaalityöntekijä, neuropsykologi tai muu verkoston jäsen ovat kaikki mukana pohtimassa, mistä kaikesta lapsen tai nuoren tilanteessa voisi olla kyse. Yhteisen ymmärryksen lisääminen voi johtaa monen pienen asian muutokseen, sekä ehkä herkistää verkoston kuulemaan hiljaisetkin signaalit ja vahvistamaan asiakasta tekemään itse ratkaisujaan.

Systeeminen työskentelyote auttaa jäsentämään kuraattoreiden ja psykologien tekemää verkostotyötä myös koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Systeemisen otteen myötä lapset ja nuoret nousevat entistä vahvemmin työskentelyn ja yhteistyön keskiöön. Verkostotyö voisi sujuvoitua paljon mikäli systeeminen lähestymistapa muodostuisi yhteiseksi ajattelu- ja toimintatavaksi eri palveluissa. Yhteisen ajattelutavan myötä mahdolliset oletukset ja odotukset verkostojen toimijoiden kesken muiden työtä kohtaan voivat vähentyä ja verkostot voivat yhdessä kasvaa vielä aidompaan yhdessä tekemiseen. Systeeminen toimintamalli itsessään aktivoi verkostotyöskentelyyn, mikä lisää yhteistyötä toimijoiden kesken, joka taas vahvistaa oppilaan ja perheen tukea. Jaettu vastuu asiakkaan ja verkoston toimijoiden välillä voi lisätä myös työssä-jaksamista jokaisella sektorilla.

Organisaatiotasolla voisi ajatella saman ajattelutavan mukaan työskentelemisellä olevan myös eri verkostojen jäsenten osallisuutta vahvistava vaikutus. Systeeminen työskentely ei keskity ongelmiin, vaan työssä rakennetaan ymmärrystä laajemmasta kokonaisuudesta, lapsen arjesta ja kokemuksista sekä lapsesta tai nuoresta osana perhettä ja muita yhteisöjään. Eri asiantuntijoiden näkökulmat tulevat aiempaa tasarvoisemmin esiin, koska jokaisen näkökulmaa pidetään tärkeänä ja kokonaisuutta koskevaa tietoa rakennetaan tietoisesti ja moniäänisesti pala palalta hypoteesien avulla. Erityisesti pidämme ajatuksesta, jossa lapsen tai nuoren ongelma nähdään ratkaisuyrityksenä. Näin ammattilaisten ja läheisten yhteiseksi tehtäväksi tulee tutkia ja tarkastella yhdessä, mitä lapsi tai nuori pyrkii toiminnallaan ratkaisemaan. Tämä ehkäisee jo sellaisenaan paremmin tietämisen rooleja työskentelyssä. Huomio kohdistuu käyttäytymisen takana oleviin syihin, mikä puolestaan lisää yhteistä ymmärrystä asiasta.

Systeemisesti toimivien työntekijöiden tärkeimpiä taitoja on tietoinen irtisanoutuminen paremmin tietämisestä ja sitoutuminen aitoon kiinnostukseen kaikkien näkemyksiä, kokemuksia ja ratkaisuehdotuksia kohtaan. Ratkaisuja löydetään parhaiten, kun kaikkia osapuolia tuetaan omaksumaan keskeisenä työskentelyasenteena ”kunnioittava epävarmuus”. Siinä ei tiedetä parhaita ratkaisuja toisten puolesta, vaan asetutaan dialogissa yhdessä rakentamaan ymmärrystä ja etsimään ratkaisuja systeemisestä näkökulmasta. Yhteisen kielen ja käsitteiden määrittelemine on verkostotyössä olennaista ennen kaikkea oppilaiden ja perheiden, mutta myös eri asiantuntijoiden kesken. Systeemiseen työskentelyyn kuuluvat yhtenäiset toimintatavat tuovat ennakoitavuutta, selkeää rakennetta ja avoimuutta verkostotyöhön. Sovittujen ja kaikkien tiedossa olevien toimintamallien ja periaatteiden mukaan toimiminen eri toimialoilla voi nopeuttaa ja helpottaa luottamuksen rakentamista. Opettajia ja kaikkia muitakin koulun toimijoita tuetaan kiinnittämään huomiota erityisesti oppilaiden ja perheiden kohtaamiseen merkityksellisyyteen jokapäiväisissä arjen tilanteissa.

Verkostomaisen työskentelyn vastuun- ja tehtävien jako on osoittautunut usein vaikeaksi ilman selkeitä ja jaettuja ohjaavia periaatteita. Selkeä toimintatapa, tutkiva työskentelyote, konkreettiset lapsen ja perheen kanssa yhdessä mietityt tavoitteet, askeleet ja seuranta mahdollistavat sen, että kukin verkoston jäsen on ajan tasalla prosessin vaiheista. Tällä tavoin myös tavoitteiden ja työskentelyn arviointi voi selkiytyä. Verkostotyöskentelyssä voidaan saada toisten työ näkyvämmäksi ja avoimemmaksi, jolloin myös odotukset ja mahdolliset ulkopuolelta tehdyt toisen työn määrittelyt voivat lieventyä ja kehittyä kohti vielä aidompaa yhdessä tekemistä. Tällä hetkellä toimijoiden väliltä saattaa puuttua yhteinen kieli ja yhteisen ymmärryksen vähäisyys saattaa johtaa päällekkäiseen työhön. Tämä voi lisätä ajatusta, että yksittäisen toimijan olisi mahdollista ratkaista monimutkaisia asioita. Se voi puolestaan johtaa suorituskeskeisen ongelmanratkaisun sudenkuoppaan yhdessä kiireen ja mahdollisesti kaiken tietämisen - ajattelun myötä. Tällöin lasta ei enää nähdäkään kokonaisuutena, vaan elämän osa-alueet jaetaan eri verkostojen tuettavaksi. Yhteisen mallin myötä verkostossa jaettu vastuu kannattelee ja verkostossa on voimaa. Oppilashuoltotyössä tärkein elementti on rakentaa verkosto oppilaan ympärille. Mitä luonnollisemman tukiverkoston onnistumme rakentamaan, sen parempi lopputulos voidaan saada aikaan.

Systeemisen työotteen omaksumiseen palveluissa yli sektorirajojen sisältyy monenlaisia mahdollisuuksia yhteisen työn kehittämisen näkökulmasta. Uskomme että lastensuojelun, koulun ja muidenkin tahojen yhteinen työ voi helpottua kun työntekijät tunnistavat ja voivat toimia yhteisten työvälineiden ja käsitteiden pohjalta yhdessä toisiaan täydentäen. Tämä helpottaa myös verkostojohdantamista ja selkeyttää vastuita. Yhteiset koulutukset systeemisen orientaation ja menetelmien osalta sekä työntekijöille että johdolle yli organisaatorajojen lisäävät ymmärrystä yhteisestä työstä asiakasperheiden parhaaksi. Systeeminen orientaatio voi parhaimmillaan tulevaisuudessa olla laajasti käytössä lasten ja perheiden palveluissa jo ennen lastensuojelun mukaan tuloa. Työtettä voidaan soveltaa yhteistyöhön koulun lisäksi perheneuvolan, perhesosi-aaliteyden, kotipalvelun ja neuvolan työskentelyssä. Tulevaisuudessa lastensuojelu voisi tarvittaessa päästä liittymään mukaan lasta tukevaan verkostoon, jossa jo toimitaan yhteisin käsittein ja menetelmin. Puhutaan siis samaa kieltä!

Johanna Savola, oppilashuollon aluevastaava, Helsinki

Kirsti Carpen, oppilashuollon aluevastaava, Helsinki

Ulla Väisänen, kehittämiskonsultti, sosiaali- ja terveystoimi, Helsinki

Tiivistelmä

Tiina Civil, Outi Abrahamsson, Satu Mäki-Fossi ja Nanna Miettunen. Systeeminen lastensuojelu monitoimijaisuuden ja osallisuuden varmistavana verkostotyönä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpäpaperi 34/2019. 19 sivua. Helsinki 2019. ISBN 978-952-343-422-6 (verkkojulkaisu)

Työpäpaperissa kuvataan systeemisen lastensuojelun verkostoyhteistyön periaatteita. Perustan verkostotyölle luo sitoutuminen systeemisen lastensuojelun ohjaaviin periaatteisiin ja systeemiseen tiimityöhön työskentelyn keskeisenä rakenteena. Lisäksi pohjana on systeemisen ja monialaisen työskentelyn vaikuttavuutta koskeva tutkimustieto. Ollakseen vaikuttavaa tulee monitoimijaisen verkostotyöskentelyn olla hyvin suunniteltua ja koordinoitua yhteistoimintaa. Lastensuojelulain mukaan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän vastuulle kuuluu asiakkaana olevien lasten palveluiden kokonaisuudesta huolehtiminen. Työpäpaperissa esitetään, että lastensuojelun sosiaalityöntekijä ottaa yhdessä systeemisen tiimin kanssa laajasti koordinaatiovastuun niiden lasten palvelukokonaisuuden ja verkostotyön koordinoinnista, jotka ovat tiimin asiakkaina. Näin verkostotyöhön liittyvää päällekkäisyyttä voidaan purkaa.

Työryhmän ehdotuksessa systeeminen verkostotyö nähdään nelivaiheisena, syklisenä prosessina. Vaiheita ovat valmistautuminen lapsen ja perheen kanssa, yhteistyökumppanin perehdytys, yhteinen työskentely tapaamisessa ja yhteinen työskentely tapaamisen jälkeen. Perheet kokevat verkostotyön hyödyllisenä silloin kun ammattilaisten yhteinen työskentely on ennakoitavaa ja turvallista. Tämä edellyttää, että verkostoon kutsuttavista henkilöistä ja työskentelytavoista sovitaan ennalta asiakkaiden kanssa ja että verkostotapaamisissa on selkeä rakenne. Työskentelyssä on tärkeää lähteä liikkeelle siitä, mikä on asiakkaalle ajankohtaista/tärkeää. Jaetun ymmärryksen rakentuminen perheen ja ammattilaisten kesken on edellytys perheiden sitoutumiselle ja vaikuttavalle työskentelylle. Luottamuksen kannalta on tärkeää, että verkostotyöhön osallistuu ainakin yksi sellainen työntekijä, jonka asiakkaat tuntevat ja johon he luottavat. Lastensuojelun systeemisen tiimin järjestämiin tapaamisiin osallistuva verkoston jäsen on tärkeää perehdyttää ennalta systeemisen tiimin periaatteisiin, kokousrakenteeseen ja toimintatapoihin. Käsiteltävä asia tulee kertoa verkoston edustajalle etukäteen, jotta hänen on mahdollista pohtia omia näkökulmiaan asiaan jo etukäteen.

Lastensuojelun järjestämässä verkostokokouksessa työskennellään systeemisen lastensuojelun periaatteiden ja kokouskäytäntöjen mukaisesti. Moninäkökulmaisuus tarkoittaa, että jokainen tapaamiseen osallistuva tuo keskusteluun ymmärryksensä tilanteesta sitoutumalla samalla avoimuuteen ja uuden ymmärryksen etsimiseen. Yhteiseen dialogiin päästäkseen on voitava asettua aitoon pohdintaan siitä, mistä on kysymys, miten minä voin vaikuttaa omalla tekemiselläni ja mitä juuri tämä lapsi ja perhe tarvitsevat. Hypoteeseja kehitetään eteenpäin luoden lopulta niiden perusteella suunnitelma, joka sisältää seuraavat konkreettiset askeleet, aikataulutukset sekä jokaisen osallistujan tehtävät ja vastuut kokouksen jälkeen. Dokumentoinnissa huomioidaan työskentelyn läpinäkyvyys. Hypoteesit voidaan kirjata tapaamisen kuluessa esimerkiksi fläppipaperille tai heijastaa projektorilla kaikkien tarkasteltavaksi. Työskentely verkostotapaamisen jälkeen jatkuu yhteisen perheen tarpeista räätälöidyn suunnitelman mukaisesti rohkeasti ja luovasti lapsen ja perheen tarpeita mukaillen esimerkiksi erilaisina organisaatorajat ylittävinä työpareina. Työskentely verkostonä on prosessimaista. Työskentelyn edetessä arvioidaan lapsen ja perheen tilannetta toteutuneen työskentelyn pohjalta: auttaako se, mitä ollaan tekemässä. Tavoitteiden saavuttamista seurataan verkostonä. Keskeistä palaute- ja seurantatietoa on lapsen ja läheisten kokemus tarjotun tuen hyödyllisyydestä.

Avainsanat: systeeminen lastensuojelun toimintamalli, verkostotyö, moninäkökulmaisuus, yhteistoiminnallisuus

Sammandrag

Tiina Civil, Outi Abrahamsson, Satu Mäki-Fossi och Nanna Miettunen. Systeeminen lastensuojelu monitoimijaisuuden ja osallisuuden varmistavana verkostotyönä. [Systemiskt barnskydd som nätverksarbete för att säkra delaktighet och fleraktörskap]. Institutet för hälsa och välfärd (THL). Diskussionsunderlag 34/2019. 19 sidor. Helsingfors, Finland 2019. ISBN 978-952-343-422-6 (nätpublikation)

I diskussionsunderlaget beskrivs principerna för det systemiska barnskyddets nätverkssamarbete. Grunden för nätverksarbetet skapas genom att man förbinder sig till de principer som styr det systemiska barnskyddet och det systemiska teamarbetet som en central struktur. Arbetet baserar sig också på forskningsdata om hur effektivt det systemiska och multiprofessionella arbetet är. För att vara effektivt ska det multiprofessionella nätverksarbetet dock utgöras av välplanerat och koordinerat samarbete. Enligt barnskyddslagen ska den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter sörja för helheten av tjänster för de barn som är klienter inom barnskyddet. I diskussionsunderlaget föreslås att socialarbetaren inom barnskyddet tillsammans med det systemiska teamet i omfattande utsträckning tar ansvar för att koordinera helheten av tjänster och nätverksarbetet kring dessa för de barn som är teamets klienter. På så sätt kan överlappningar undvikas.

I arbetsgruppens förslag betraktas det systemiska nätverksarbetet som en cyklisk process med fyra skeden. Skedena består av förberedelser med barnet och familjen, introduktion i arbetet för samarbetspartnern, gemensamt arbete vid möten och gemensamt arbete efter möten. Familjerna upplever att nätverksarbetet är till nytta om de yrkesutbildade personerna arbetar tillsammans på ett förutsägbart och tryggt sätt. Detta förutsätter att man på förhand med klienterna kommer överens om arbetsmetoderna och vilka personer som ska bjudas in till nätverket och att det finns en tydlig struktur för nätverksmötena. Det är viktigt att arbetet utgår från vad som är aktuellt/viktigt för klienten. För att familjerna ska engagera sig och arbetet ska vara effektivt måste man bygga upp en delad förståelse mellan familjen och de yrkesutbildade. För att skapa förtroende är det viktigt att åtminstone en sådan anställd som klienterna känner och litar på deltar i nätverksarbetet. Det är viktigt att personer som deltar i de möten som det systemiska teamet inom barnskyddet ordnar på förhand introduceras i teamets principer, mötesstrukturen och arbetssätten. Medlemmarna i nätverket ska på förhand informeras om ärendet som ska behandlas så att de har möjlighet att fundera på ärendet ur sina egna perspektiv redan i förväg.

Vid nätverksmöten som ordnas av barnskyddet arbetar man enligt mötespraxisen och principerna för systemiskt barnskydd. Det att ett ärende betraktas ur många synvinklar innebär att alla som deltar i mötet berättar hur de förstår situationen samtidigt som man eftersträvar öppenhet och ny förståelse. För att åstadkomma en gemensam dialog måste man genuint fundera på vad det är fråga om, hur jag kan påverka genom mina egna handlingar och vad just detta barn och denna familj behöver. Hypoteserna vidareutvecklas till en plan som inbegriper följande konkreta steg, tidtabeller och varje deltagares uppgifter och ansvar efter mötet. I dokumentationen beaktas att arbetet ska vara transparent. Hypoteserna kan under mötet antecknas till exempel i ett blädderblock eller visas med en projektor så att alla kan se dem. Efter nätverksmötet fortsätter arbetet modigt och kreativt enligt en gemensam plan som skraddarsyfts enligt familjens behov. Det kan t.ex. bildas arbetspar som överskrider organisationsgränserna, för att svara på barnets och familjens behov. Arbeta i nätverk är en process. I takt med att arbetet framskrider utvärderas barnets och familjens situation utifrån det arbete som utförts: har det hjälpt, vad håller vi på med? Nätverket följer hur målen nås. Barnets och närståendes upplevelser av hur nyttigt det stöd som erbjudits dem utgör viktig information för respons och uppföljning.

Nyckelord: systemisk verksamhetsmodell för barnskydd, nätverksarbete, arbete ur flera olika perspektiv, samverkan

Abstract

Tiina Civil, Outi Abrahamsson, Satu Mäki-Fossi och Nanna Miettunen. Systeminen lastensuojelun-itoimijaisuuden ja osallisuuden varmistavana verkostotyönä. [Systemic child welfare as participatory, mul-tiagency work]. Finnish Institute for Health and Welfare (THL). Discussion Paper 34/2019. 19 pages. Helsinki, Finland 2019. ISBN 978-952-343-422-6 (online publication)

The working paper describes the principles of systemic child protection work in networks. A commitment to the principles that steer systemic child welfare and systemic teamwork as a key structure of work have formed the foundation for work in networks. The work is also based on research data on the effectiveness of systemic and multidisciplinary work. In order for it to be effective, multi-actor work in networks must be well-planned and coordinated collaboration. According to the Child Welfare Act, the social worker responsible for the child's affairs are tasked with overseeing the set of services provided to their child clients. The working document proposes that each child welfare social worker collaborate with the systemic team in taking responsibility for the broad-scoped coordination of the set of services and work in a network for those children who are clients of the team. This will help in eliminating overlapping related to work in a network.

The working group's proposal views systemic work in a network as a four-phase, cyclical process. The phases are preparation with the child and their family, providing information to partners, joint work in meetings and joint work after the meeting. Families feel that work in networks is beneficial when collaboration between professionals is predictable and safe. This will require that the persons invited to join the network and the work methods that will be used are decided on together with the client in advance and that network meetings follow a clear structure. It is important that work is initiated from what the client feels is current/important. In order for families to commit to the process and work in an effective manner, a shared understanding must be built between the family and professionals. With regard to trust, it is important that at least one worker who the clients are familiar with and who they trust takes part in the network's work. It is important that members of the network, who take part in systemic child welfare team meetings, be given an introduction to the principles of the systemic team, and its meeting structure and practices in advance. A representative of the network must be informed about different issues on the meeting agenda in advance, so that they can consider their own perspectives on the matter.

During network meetings arranged by child welfare services, work will be conducted according to the principles of systemic child welfare and meeting protocols. A multiple perspective approach is one in which each person taking part in a meeting brings their understanding of the situation to the table and commits to transparency and the search for new understanding. In order to be able to participate in shared dialogue, participants must be able to genuinely consider what is happening, what I can do to have an impact and what the child and family in question need. Hypotheses are further developed and finally a plan is drawn up based on these. The plan will contain the decided on concrete steps, their scheduling and each participant's tasks and responsibilities after the meeting. The transparency of the work is taken into consideration in documentation. Hypotheses can be written down as the meeting progresses onto a flipchart or be projected onto a screen so that all participants can follow along. Work after the network meeting continues according to the plan jointly tailored for the family's needs, boldly and creatively aiming to respond to these needs, for example in the form of cross-organisational partnerships. Working as a network is a process-like approach. As work progresses, the situation of the child and their family is assessed on the basis of work carried out: did it help, what steps are being taken. The attainment of objectives will be monitored as a network. Key feedback and monitoring data comprises the experience of the child and their family on the benefits of the provided support.

Keywords: operating model for systemic child welfare, work in networks, multiple perspective approach, collaboration

Sisällys

Esipuhe.....	2
Tiivistelmä.....	4
Sammandrag.....	6
Abstract	7
Sisällys	8
1 Johdanto	9
2 Systeminen lastensuojelun toimintamalli	10
3 Systemisen, monitoimijaisen verkostotyön lähtökohdat	11
4 Lainsäädäntö verkostotyön tukena	12
5 Systemisen verkostoyhteistyön periaatteet	13
5.1 Valmistautuminen lapsen ja perheen kanssa	13
5.2 Tiimiin kutsuttavan yhteistyökumppanin perehdytys.....	14
5.3 Työskentely systemisessä verkostotapaamisessa	14
5.4 Yhteinen työskentely tapaamisen jälkeen	16
6 Systemisen verkostotyöskentelyn hyödyt.....	16
6.1 Hyödyt lapsille, nuorille ja perheille	16
6.2 Hyödyt työntekijälle, tiimille ja yhteistyökumppaneille	17
6.3 Hyödyt organisaatiolle	17
7 Lopuksi.....	18
7.1 Ryhmän kokoonpano.....	19
Lähteet.....	20

1 Johdanto

Lastensuojelun asiakasperheet ovat asiakkaina monissa muissakin palveluissa samaan aikaan. Tavallisia toimijoita lasten ja perheiden verkostoissa ovat universaalien palveluiden, kuten neuvolan, varhaiskasvatuksen ja koulun ohella esimerkiksi kasvatus- ja perheneuvola, perusterveydenhuolto, psykiatriset palvelut, aikuissosiaalityö, päihdehuollon palvelut, turvakodit, perheoikeudelliset palvelut, maahanmuuttajapalvelut tai vammaispalvelut. Perheiden monitahoinen palveluiden käyttö haastaa lastensuojelua kehittämään monitoimijaista verkostotyötä. Työskentelyn tulee olla hyvin suunniteltua ja koordinoitua, jotta lapset ja perheet kokevat siitä olevan aidosti apua itselleen. Vastaavanlaista tarvetta laadukkaseen, lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta tukevaan monitoimijaiseen verkostotyöhön on myös muissa lasten, nuorten ja perheiden palveluissa. Haaste toimivien verkostotyön käytäntöjen luomiseksi koskee kaikkia palveluja.

Vaikka tarve laadukkaaseen monitoimijaiseen työhön on tunnustettu ja yhteistyötä on pyritty kehittämään jo vuosien ajan esimerkiksi osana LAPE-muutosohjelmaa, on yhteistyössä edelleen monenlaisia haasteita. Monitoimijaisessa työskentelyssä voidaan epäonnistua esimerkiksi eri palveluiden koordinoimisessa tai siten, että asiakkaan tilanteesta ei onnistuta luomaan jaettua ymmärrystä. Tällöin ei onnistuta myöskään sellaisten yhteisten tavoitteiden määrittelyssä, joihin lapsi läheisineen ja koko verkosto voivat yhdessä sitoutua.

Tässä raportissa kuvataan systeemistä verkostoyhteistyötä pohtineen monialaisen työryhmän ehdotuksia systeemistä yhteistyötä ohjaaviksi toimintakäytännöiksi ja periaateiksi. LAPE-muutosohjelman aikana asetetun työryhmän työskentelyyn on osallistunut lasten ja perheiden kanssa työskenteleviä toimijoita eri toimialoilta ja maakunnista. Ryhmä kokoontui syksyn 2018 aikana neljä kertaa. Työryhmän tehtävänä oli

- ✓ määritellä lapsen, vanhempien ja muiden läheisten asemaa ja roolia systeemisessä verkostoyhteistyössä
- ✓ määritellä lastensuojelun sosiaalityöntekijän ja systeemisen tiimin verkstorooli, kun lapsi on lastensuojelun asiakkaana
- ✓ kuvata keskeisten yhteistyökumppaneiden ja ammattitoimijoiden roolit lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelun koordinoimassa verkostoyhteistyössä
- ✓ kuvata systeemisen verkostoyhteistyön keskeiset toimintakäytännöt, esimerkiksi verkostokokouksen asiakaslähtöinen, yhteistoiminnallinen suunnittelu sekä verkostokokouksen johtaminen systemisellä työotteella sekä
- ✓ kuvata alustavasti lastensuojelun sosiaalityön rooli lapsen palvelutarpeen arvioinnissa ja monitoimijaisessa arvioinnissa

Näistä viimeinen teema jäi työskentelyn ulkopuolelle. Muita teemoja on työstetty, ja tuloksena oleva raportti on työryhmän työskentelyyn perustuva kuvaus systeemisen lastensuojelutiimin ja sen keskeisten yhteistyökumppaneiden yhteistyön periaatteista ja toimivista käytännöistä, sekä lastensuojelun rooleista lapsi- ja perhekohtaisessa työskentelyssä. Yhteistyön periaatteita ei ole kuvattu erikseen jokaisen yhteistyökumppanin kanssa vaan raportissa kuvataan yleisiä periaatteita, toimintakäytäntöjä ja työskentelyn edellyttämiä rooleja, jotka ovat sovellettavissa monenlaisiin yhteistyöverkostoihin.

Perustan raportissa kuvatuille periaatteille luo sitoutuminen systeemisen lastensuojelun ohjaaviin periaatteisiin ja systeemiseen tiimityöhön työskentelyn keskeisenä foorumina. Lisäksi pohjana on systeemisen ja monialaisen työskentelyn vaikuttavuutta koskeva tutkimustieto. Perheet kokevat verkostotyön hyödyllisenä silloin kun ammattilaisten yhteinen työskentely perheen asioissa on ennakoitavaa ja turvallista. Tämä edellyttää, että työskentelytavoista sovitaan asiakkaiden kanssa ja että verkostotapaamisissa on selkeä rakenne. Tapaamisissa ja työskentelyssä on tärkeää lähteä liikkeelle siitä, mikä on asiakkaalle ajankohtaista tai tärkeää. Jaetun ymmärryksen rakentuminen perheen ja ammattilaisten kesken on edellytys perheiden sitoutumiselle ja vaikuttavalle työskentelylle. Verkostotyön tulisi näyttäytyä asiakkaille hyvin koordinoituna ja luottamusta herättävänä ammattilaisten yhteistoimintana. Luottamuksen kannalta on myös tärkeää, että verkostotyöhön osallistuu ainakin yksi sellainen työntekijä, jonka asiakkaat tuntevat ja johon he luottavat. (esim. Widmark ym. 2013.)

2 Systeminen lastensuojelun toimintamalli

Systemisessä lastensuojelussa on kyse toimintamallista, jossa lastensuojelutyö on organisoitu systemisellä työotteella tehtäväksi tiimityöksi. Lastensuojelun systemisessä tiimissä työskentelee kansallisen suosituksen (Aaltio & Isokuorti 2019) mukaan konsultoiva sosiaalityöntekijä, perheterapeutti, 2-3 sosiaalityöntekijää, perhetyöntekijöitä ja/tai sosiaaliohjaajia sekä koordinaattori. Systemisen tiimin työntekijät osallistuvat tiiminä viikoittain pidettävään tiimikokoukseen, jota konsultoiva sosiaalityöntekijä johtaa. Tiimikokoukseen osallistuva perheterapeutti tuo työskentelyyn perheterauttisia ja systemisiä näkökulmia ja työskentelytapoja. Asiakastyötä tehdään sekä tiimikokouksissa asiakkaiden osallistuessa niihin että muussa asiakastyössä, kuten kotikäynneillä tai muissa kohtaamisissa asiakkaiden ja verkoston edustajien kanssa.

Systeminen lastensuojelun toimintamalli on siten yhtäältä lastensuojelun omaa työskentelyä jäsentävä toimintatapa, toisaalta sen ydintä on pyrkimys monitoimijaisen ja moninäkökulmaisen, yhteisen ja eheän avun ja tuen tarjoamiseen lapsille ja perheille. Keskeisiä systemisen työskentelyn periaatteita ovat

- suhteen luominen lapseen ja perheenjäseniin
- dialogisuus ja yhteistoiminnallisuus kaikissa asiakastyön vaiheissa
- perheen asiantuntijuuden, historian ja kokemusten huomioiminen
- lapselle ja perheelle tärkeiden suhteiden tutkiminen
- uteliaisuus ja avoimuus erilaisille tulkinta- ja ratkaisuvaihtoehdoille
- pyrkimys luoda perheen kanssa jaettu ymmärrys tilanteesta
- arvostus, voimavarakeskeisyys ja toiveikkuus
- työntekijöiden ja tiimin pyrkimys oppia jatkuvasti lisää siitä, miten he voivat olla perheille avuksi
- konkreettiset, yhteiset, pienten askelten suunnitelmat asiakastyössä

Systemisyys on määritelty toimintamallissa sellaiseksi näkökulmaksi ihmiselämään, jossa huomio on eri tekijöiden välisissä monitahoisissa vuorovaikutussuhteissa. Todellisuus nähdään jatkuvasti muuttavana sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti rakentuneena. Systemisessä ajattelussa syy-seuraussuhteita ei nähdä yksisuuntaisina vaan kehämäisinä, jolloin kaikki systemin osatekijät voivat olla sekä syy että seuraus systemin sisäisissä vaikutusketjuissa. Muutoksen aikaansaaminen edellyttää, että jokainen systemissä mukana oleva toimija tunnistaa oman vaikutuksensa systemiin. (Aaltio & Isokuorti 2019.)

Systeminen lastensuojelun toimintamalli perustuu kahteen kivijalkaan: systemiseen ajatteluun ja työskentelyyn sekä tätä tukevaan tiimirakenteeseen ja tiimirooleihin. Systemisissä tiimeissä jäsenillä on selkeät tiimiroolit ja tiimin viikoittaisissa tapaamisissa noudatetaan sovittua kokousrakennetta. Systemisen ajattelun ja työotteen, tiimiroolien ja kokousrakenteen tavoitteena on luoda mahdollisimman otolliset olosuhteet monipuolisen ja kokonaisvaltaisen ymmärryksen rakentumiselle lasten ja perheiden tilanteista. Keskeisenä tavoitteena on lisäksi vahvistaa ja ylläpitää dialogista, arvostavaa ja yhteistoiminnallista tapaa työskennellä lapsen ja hänen läheistensä kanssa.

Lastensuojelun systemisissä tiimeissä konsultoiva sosiaalityöntekijä johtaa keskustelua ja tiimin työskentelyä. Perheterapeutti tuo työskentelyyn omaa ammatillista osaamistaan. Perheterapeutin tehtävänä on huolehtia tiimissä omalta osaltaan työskentelyn ja keskustelun systemisyydestä. Sosiaalityöntekijät, perhetyöntekijät tai sosiaaliohjaajat työskentelevät perheen kanssa viikkokokouksessa rakentuvan suunnitelman mukaan. Tiimin koordinaattorin tehtävänä on mahdollistaa ja tukea tiimin työskentelyä. Koordinaattori huolehtii käytännön asioista ja toimii yhteyshenkilönä asiakkaisiin ja yhteistyökumppaneihin. Koordinaattorin tehtävänä on myös kirjata tiimin keskustelua. Koordinaattorin työpanoksen avulla vapautetaan sosiaalityöntekijöille enemmän aikaa suoraan ja kohtaavaan asiakastyöhön.

Tiimin tapaamisia ohjaavan rakenteen ja roolien avulla pyritään konkreettisesti huolehtimaan kaikkien osallisuudesta ja kokemusten kuulemisesta. Tavoitteena on varmistaa, että eri toimijoiden erilaiset näkökulmat otetaan huomioon ratkaisuehdotuksia ja työskentelyn suuntaa mietittäessä. Näin pyritään välttämään eteneminen yksipuolisen tiedon varassa mahdollisesti jopa väärään suuntaan.

Systeeminen työskentely on aina monitoimijaista. Lapsi, perhe ja verkoston edustajat osallistuvat työskentelyyn eri tavoin, esimerkiksi osallistumalla systeemisen tiimin tapaamisiin. Lapsen ja perheenjäsenen toimijuutta pyritään vahvistamaan, mikä edellyttää ammattilaisilta uudenlaista roolia asiantuntijana. Ammattilaisten asiantuntijuus on edelleen tärkeä voimavara työskentelyssä, mutta sen rinnalle tuodaan entistä tietoisemmin ja systemaattisemmin myös asiakkaiden tieto ja kokemus. Asiakas on oman elämänsä tunteva ja tilanteeseensa vaikuttava toimija, jolloin työskentely on asiakkaan ja ammattilaisten välistä yhteistoimintaa, yhteistä tutkimista ja ratkaisujen etsimistä.

Systeemisen työskentelyn ydintä on tietoinen pyrkimys irrottautua perinteiseen asiantuntijuuteen sisältyvästä paremmin tietämisen positioista. Ammattilaisten ja asiakkaiden välisiä valta-asetelmia pyritään purkamaan monin tavoin, muun muassa niin sanotun hypoteesityöskentelyn avulla. Hypoteesityöskentelyssä pidetään tietoisesti esillä niin lapsen, perheenjäsenen kuin ammattilaistenkin näkökulmia ja kaikkia osapuolia kannustetaan tuomaan oma näkemyksensä esiin. Kuulemalla lapsen ja eri perheenjäsenen kokemuksia ja näkemyksiä omasta tilanteestaan ja esimerkiksi erilaisten tapahtumien merkityksestä sekä tarkastelemalla lapsen ja perheenjäsenen sekä ympäristöön liittyviä vuorovaikutussuhteita etsitään ymmärrystä ilmiöngelman tai oireen taustalla olevista syistä. Näin voidaan yhteisen, moniäänisen keskustelun avulla löytää uusia ratkaisuehdotuksia ja helpotusta tilanteisiin. Ammattilaisia ohjaa työskentelyssään aito kiinnostus lapseen ja perheeseen sekä heidän näkökulmiensa ja kokemustensa ymmärtämiseen.

Systeemisessä ajattelussa sosiaalityöntekijän ja muiden toimijoiden mahdollisuudet vaikuttaa lapsen ja perheen tilanteeseen ymmärretään uudella tavalla. Työntekijä ei arvioi perheen tilannetta ulkopuolisena asiantuntijana, vaan luo suhteen lapseen ja perheeseen liittyen näin osaksi perheen systeemiä. Muutostyö etenee luottamukseen perustuvien suhteiden kautta. Työntekijä toimii systeemin sisällä vaikuttaen siihen omalla toiminnallaan ja puheellaan. Jokainen ammattilainen vaikuttaa perheen elämään aina ollessaan vuorovaikutuksessa lapsen ja hänen läheistensä kanssa. Tällöin keskeistä taitoa työskentelyssä on myös työntekijän kyky tunnistaa ja pohtia omaa työskentelytapaansa ja sen vaikutuksia perheen systeemiin ja vuorovaikutussuhteisiin.

Systeemisessä työskentelyssä on tärkeää saada käyttöön paitsi lapsen ja perheen omat voimavarat, myös muiden ympärillä olevien toimijoiden mahdollisuudet, osaaminen ja voimavarat. On tärkeää, että lasten ja perheiden verkostoon kuuluvat toimijat pääsevät joustavasti ja riittävän tiiviisti mukaan systeemisen tiimiin työskentelyyn ja yhdessä tekemiseen. Muut toimijat tuovat työskentelyyn uusia näkökulmia. Moninäkökulmaisuus vahvistaa vaativassa suojelutyössä tarvittavaa neutraalisuutta sekä työskentelyn kokonaisvaltaisuutta ja laatua.

3 Systeemisen, monitoimijaisen verkostotyön lähtökohdat

Kun lastensuojelun asiakkuus alkaa, on lapsen ja perheen kanssa voitu työskennellä muissa palveluissa jo pitkään. Lapselle ja perheelle aiemmin muodostuneita suhteita eri toimijoiden kanssa hyödynnetään systeemisessä työskentelyssä.

Keskeistä hyvin koordinoitussa systeemisessä verkostotyössä on eri toimijoiden roolien ja vastuiden selkiyttäminen. Toistaiseksi lapsi- ja perhepalveluissa ei ole laajasti ja yli toimialarajojen hyväksytyjä periaatteita sille, kuka toimija koordinoitavastuuta lapsen ja perheen asioissa kulloinkin kantaa. Lastensuojelun sosiaalityöhön kuuluu lähtökohtaisesti lastensuojelun asiakkaana olevien lasten palveluiden kokonaisuudesta huolehtiminen. Tästä näkökulmasta tässä raportissa esitetään, että lastensuojelun sosiaalityöntekijä ottaa yhdessä systeemisen tiimin kanssa koordinaatiovastuun niiden lasten ja perheiden palveluiden ja verkostotyön koordinoinnista, jotka ovat tiimin asiakkaina.

Hyvin koordinoitussa verkostotyössä kaikille toimijoille (lapset, perheet, yhteistyötahot) kerrotaan työskentelyä ohjaavista periaatteista ja toimintatavoista. On tärkeää että erityisesti lapset ja perheet ymmärtävät työskentelyn tarkoituksen sekä lastensuojelun ja muidenkin verkostoon kuuluvien toimijoiden roolit. On tärkeää, että heille on kuvattu työskentelyn periaatteita ja verkostotapaamisia ohjaavia periaatteita.

Työskentelyssä on samalla tärkeää huomioida tapauskohtaisuus ja joustavuus. Työskentelytapoja tulee aina arvioida kunkin lapsen ja perheen tarpeista käsin. Verkostossa on jatkuvasti pohdittava hyötyvätkö lapsi ja perhe valitusta tavasta tehdä yhteistyötä.

Systeemisessä työskentelyssä lapsen kokonaistilannetta tarkastellaan aina laajasti osana lapsen omaa systeemiä (perhe, lähiverkosto, ympäristö). Tarkastelun kohteena ovat vuorovaikutussuhteet, joiden avulla pyritään etsimään ja löytämään havaittavien ongelmien, esimerkiksi perheenjäsenten välisten tulehtuneiden suhteiden tai lapsen käytöksen taustalla vaikuttavia mahdollisia syitä. Tavoitteena on tarkastella ongelmia yhdessä siten, että kaikkien osapuolten ymmärrys siitä, mistä kaikesta voi olla kysymys, laajenee turvallisen, kunnioittavan keskustelun avulla. Näin tuetaan perheen mahdollisuuksia omaan pohdintaan, oivalluksiin ja ratkaisuvaihtoehtoihin.

Systeeminen verkostoyhteistyö, jota kuvataan tarkemmin seuraavissa luvuissa, voi auttaa purkamaan ongelmia, joita liittyy koordinoimattomaan, päällekkäiseen, muodolliseen ja organisaatiolähtöiseen verkostotyöhön. Mikäli verkostotyö saadaan uudistumaan tässä raportissa esitettyjen periaatteiden mukaiseksi, yhteiseksi ja osallisuutta vahvistavaksi työksi, voi verkostona toimiminen olla aidosti avuksi ja hyödyksi lapsille ja perheille.

4 Lainsäädäntö verkostotyön tukena

Lainsäädäntö (esimerkiksi lastensuojelulaki 417/2007 ja sosiaalihuoltolaki 1301/2014) ohjaa toimijoita vahvasti yhteistyön tekemiseen ja monitoimijaiseen verkostotyöskentelyyn. Yksityisyyden suoja ja tiedollisen itsemääräämisoikeuden kunnioittamisen huomioiminen on tärkeä lähtökohta työskentelylle. Jotta nämä oikeudet toteutuvat, on työskentelyssä pääsääntönä suostumuksen pyytäminen yhteistyöhön asiakkailta. Suostumuksen pyytäminen tukee luottamukseen perustuvaa työskentelyä ja hyvän asiakassuhteen rakentamista.

Vaikka suostumuksen pyytäminen on lastensuojelun työskentelyssä pääperiaate, on lastensuojelulakiin (417/2017) toisaalta kirjattu lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän vastuu lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen edun toteutumisesta. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän on mahdollista kutsua asiantuntijoita avukseen ja hyödyntää systeemistä monitoimijaisista verkostotyöskentelyä myös asianosaisten kieltäytyessä, mikäli hän arvioi sen tarpeelliseksi lapsen tilanteen turvaamiseksi (sosiaalihuollon asiakaslain 812/2000 17 §:n edellytyksin).

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävänä on kokonaiskuvan muodostaminen lapsen tilanteesta, viranomaisyhteistyö ja sen koordinointi lapsen asiassa sekä aktiivinen tiedon hankkiminen ja tiedon jakaminen lapsen edun ja lapsen asian hoitamisen edellyttämällä tavalla. Lisäksi lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee huolehtia, että erityisesti paljon yhteistyötä edellyttävissä tapauksissa kaikkien lapsen asiaa hoitavien työntekijöiden käytössä on tarvittava tieto erityisesti huolista ja riskeistä lapsen tilanteessa, silloin kun lapsen etu sitä edellyttää.

Lapsiin kohdistuneissa seksuaali- ja pahoinpitelyrikosepäilyissä toimitaan aina lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Kaikilla ilmoitusvelvollisilla (lastensuojelulaki 417/2007 25 §) henkilöillä on velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoitus poliisille ja lastensuojeluilmoitus, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä alle 18-vuotiaaseen kohdistunutta seksuaali- ja/tai pahoinpitelyrikosta.

5 Systeemisen verkostoyhteistyön periaatteet

Alla olevassa kuviossa kuvataan systeemisen verkostotyön vaiheita ja työskentelyn kehämäisyyttä, jatkumollisuutta ja intensiivisyyttä. Kaikki työvaiheet ovat osallisuuden ja toimivan yhteistyön edellytyksiä. Vaiheet on kuvattu yhtä suuriksi koska jokaista vaihetta tarvitaan onnistuneeseen työskentelyyn.

Kuvio 1. Systeemisen verkostotyön vaiheet.

5.1 Valmistautuminen lapsen ja perheen kanssa

Systeeminen verkostotyöskentely alkaa aina yhteydenotolla lapseen ja perheeseen. Yhteydenotolla varmistetaan lapsen ja perheen osallisuus: perheeseen ollaan yhteydessä, heidät kutsutaan mukaan systeemiseen tiimikokoukseen ja heidän kanssaan käydään valmistelevalta keskustelua. Keskustelun tukena voidaan hyödyntää erilaisia menetelmiä esimerkiksi yhteistoiminnallista auttamiskarttaa (Madsen & Gillespie 2014), kolmen talon mallia, sukupuuta, aikajanaa tai muita menetelmiä ja työkaluja, jotka auttavat työntekijöitä perehtymään lapsen ja perheen tilanteeseen ja esittelemään lapsen ja perheen tilannetta muille osallistujille tiimikokouksessa.

Tavoitteena on, että verkostotapaamisessa työskentelyn keskiöön nostetaan sellainen asia tai kysymys, jonka lapsi ja perhe näkevät kyseisellä hetkellä tärkeimmäksi ratkaistavaksi asiaksi. Tätä asiaa kutsutaan ydinasiaksi. Käsiteltävästä ydinasiasta sovittaessa kuullaan lasta ja perheenjäseniä ja tarkistetaan, että he kokevat tullessa kuulluiksi.

5.2 Tiimiin kutsuttavan yhteistyökumppanin perehdytys

Systeemiseen verkostotyöhön valmistautuminen edellyttää paitsi lapsen ja perheen, myös heidän läheisverkostonsa ja mahdollisen muun verkoston (lapsen ja perheenjäsenten palveluiden) huomioimista. Lapsen ja perheenjäsenten kanssa keskustellaan nousseen ydinasian pohjalta, keitä he toivovat ja näkevät tarpeelliseksi kutsua omasta verkostostaan ja mahdollisesti muista palveluista mukaan tapaamiseen pohjatiimin lisäksi.

Lapselta ja perheenjäseniltä voidaan kysyä ja heidän kanssaan voidaan pohtia, keitä he toivovat omasta verkostostaan ja mahdollisesti muista palveluista mukaan pohjatiimin lisäksi yhteiseen tapaamiseen esille nousseen ydinasian pohjalta. Tämän keskustelun perusteella sovitaan, kenen on luontevinta kutsua heidät mukaan, kertoa tulevasta työskentelystä ja esille nousseesta ydinasiasta. Tiimistä esimerkiksi lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tai tiimin koordinaattori voi olla yhteydessä kutsuttaviin henkilöihin/tahoihin. On tärkeää, että muulle verkostolle annetaan jo etukäteen tietoa systeemisen tiimin työskentelystä ja esille nousseesta ydinasiasta. Lapsen ja perheenjäsenten kanssa sovitaan myös siitä, miten ja millä tavoin heidän asioitaan, kokemuksiaan ja näkökulmiaan voidaan käsitellä monitoimijaisessa työskentelyssä.

Lastensuojelun systeemisen tiimin lisäksi mukaan tulevista muista ammattilaisista sovitaan siis lähtökohtaisesti yhdessä perheen kanssa. Tiimiin kutsutaan lapsen ja perheen asian kannalta ne olennaiset tahot, joiden asiantuntijuutta halutaan mukaan. Kutsumisen yhteydessä verkoston jäsenille esitellään käsiteltävä ydinasia. Samalla verkoston edustaja perehdytetään mukaan systeemiseen työskentelyyn ja tiimin käytäntöihin. Lisäksi verkoston edustajia pyydetään pohtimaan jo ennen tapaamista omia näkökulmiaan ydintee- maan. Verkoston edustajat pääsevät näin tulemaan verkostotapaamiseen valmistautuneina.

Valmistautuminen mahdollistaa systeemisen työskentelyn. Jokainen osallistuja valmistautuu tahollaan tarkastellen omaa ammatillista näkemystään suhteessa käsiteltävään ydinasiaan, muistaen kuitenkin, että yhdessä on tarkoitus luoda uutta. Osana systeemisen työskentelyn periaatteita mukaan kutsuttavalle työntekijälle kuvataan moninäkökulmaisuu- den periaatetta. Tämä tarkoittaa, että yhteisessä tapaamisessa jokaisella mukaan tulevalla on tehtävänä tuoda keskusteluun ymmärryksensä tilanteesta. Samalla sitoudutaan avoimuuteen ja uudenlaisen ymmärryksen etsimiseen: yhteen tuleminen ja tiedon jakaminen, kaikkien osapuolten kuunteleminen ja yhteinen keskustelu avaa tilanteen ymmärtämiseen vielä aivan uusiakin näkökulmia. Yhteiseen dialogiin päästäkseen on voitava asettua aitoon pohdintaan siitä, mistä on kysymys, miten minä voin vaikuttaa omalla tekemiselläni ja mitä juuri tämä lapsi ja perhe tarvitsevat.

5.3 Työskentely systeemisessä verkostotapaamisessa

Systeeminen verkostotyö edellyttää sitoutumista työskentelyä ohjaaviin periaatteisiin ja toimintatapoihin sekä ennen verkostotapaamisia, niiden aikana että tapaamisen jälkeen. Verkostotapaamisten alussa periaatteiden toteutumisesta huolehditaan varmistamalla että, että tapaamiseen osallistuvien roolit ja vastuut ovat kaikkien tiedossa. Tapaamisen alussa käydään läpi myös tapaamisen kulku ja aikataulu. Alussa esittäydytään, kysytään kuulumiset, käydään läpi tapaamisen tarkoitus ja taustatiedot ja sekä lapsen ja perheen sen hetkinen tilanne.

Ydinasiasta on systeemisen verkostotyön periaatteiden mukaan keskusteltu jo tapaamiseen valmistautumisen vaiheessa sekä perheenjäsenten että verkoston edustajien kanssa. Tapaamisen alussa perheenjäsenten kanssa vielä varmistetaan, että he kokevat tulleen kuulluiksi ydinasiaa määriteltäessä. Lisäksi voidaan tarkistaa, että aiemmin sovittu ydinasia on perheelle edelleen ajankohtainen ja relevantti. Tapaamisessa ydinasia nostetaan käsiteltäväksi siten, että sitä voidaan lähestyä hypoteesien kautta. Ydinasiaksi on voinut perheen kanssa määrittäytyä esimerkiksi se, ettei nuori käy koulua. Systeemikeskeinen tapa työskennellä tarjoaa mahdollisuuden tarkastella ongelmaa ja sen luonnetta. Tapaamisessa voidaan tällöin pohtia, mitkä asiat voivat selittää sitä, ettei nuori käy koulussa (hypoteesit). Näin haetaan juurisyitä ongelmalliselle tilanteelle. Ongelma nähdään systeemisen ajattelun mukaan yksilön ratkaisuyrityksenä johonkin hänen vaikeaksi kokemaansa tilanteeseen. Esimerkiksi nuoren koulunkäymättömyys voidaan tällöin nähdä hänen yritykseen ratkaista jokin kouluun ja/tai koulunkäymiseen liittyvä ongelma. Nuori voi kokea koulussa jotakin

sellaista itselleen vaikeaa, jolta hän pyrkii kotiin jäämällä suojautumaan. Tästä näkökulmasta kotiin jääminen on nuorelle järkevää toimintaa. Tai nuori voi ajatella, että hänellä on muita niin isoja ongelmia, ettei koulu tunnu merkitykselliseltä, jolloin kotiin jääminen antaa hänelle aikaa pohtia ja ratkoa muita ongelmia. Jäämällä pois koulusta nuori priorisoi omia tekemisiään ja säästää voimiaan. Tällaiset ongelmaan kytkeytyvät myönteiset merkitykset tulevat näkyviin kun niitä lähestytään avoimesti ja uteliaasti hypoteesien kautta. Kuulemalla lasta ja perheenjäseniä sekä pohtimalla yhdessä, rakentuu ymmärrystä siitä, mitä ongelmaa lapsi oireilullaan yrittää ratkaista.

Keskeistä systeemisessä työskentelyssä on sitoutuminen useisiin mahdollisiin selityksiin ja siten myös useisiin mahdollisiin ratkaisuvaihtoehtoihin. Tietoinen sitoutuminen erilaisiin tulkintamahdollisuuksiin, avoimuuteen ja moninäkökulmaisuuuteen purkaa sellaista työskentelyotetta, jossa kukin taho, perheenjäsenet ja ammattilaiset pitäytyvät jo ennalta valmiiksi omaksumaansa käsitykseen ongelman syistä ja ratkaisuista. Liian varmat ja selkeät käsitykset nähdään systeemisessä työskentelyssä jopa uusien mahdollisuuksien ja yhdessä rakentuvien, osallisuutta vahvistavien, luovempien ja parempien ratkaisujen esteenä. Kaikkia mukaan tulevia kutsutaan ajattelemaan uusilla tavoilla ja luopumaan valmiista selitysmalleista ja yhteen selitykseen kiinnittyvästä ”ainoasta järkevästä toimintatavasta”. Jotta asiakkaat voisivat toimia jollakin toisella tavalla, myös ongelmat tulee määrittellä jollakin toisella tavalla tai löytää niille jokin uusi merkitys. (Systeemisyys lastensuojelussa ja yhteistyöverkostoissa –kouluttajakoulutuksen materiaali, THL, 2019)

Avoimuuteen, moninäkökulmaisuuuteen ja useisiin erilaisiin hypoteeseihin sitoutuva tapa tarkastella ongelmaa vaikuttaa monella tavalla ajatteluun ja työskentelyyn. Keskustelut ovat sävyllään uteliaita ja reflektiivisiä. Perheenjäsenten suhteita ja perheen tarinaa tutkitaan aktiivisesti. Työskentelyn kohteena on perheen ja ympäristön vuorovaikutuksellinen, kehämäinen kokonaisuus ja sen merkityssysteemit. Keskeisiä käsitteitä ovat hypoteesien muodostaminen, neutraalisuus, kehämäisyys, uteliaisuus ja vakiintuneista teorioista irrottautuminen. Tällaisen työskentelyn myötä painopiste tarkastelussa siirtyy havaittavan käytöksen tai ongelman suoraviivaisesta muutospyrkimyksestä sen pohtimiseen, mistä kaikesta tässä voisi olla kysymys, mikä selittää esimerkiksi lapsen tai vanhemman käyttäytymistä ja mitä tällöin voisivat olla erilaiset uudet tavat ratkaista ongelmaa. Lapsen ja perheen tilanne tulee näin työskenneltäessä uudella tavalla kiinnostavaksi. Turvallisessa ilmapiirissä toteutuva kohtaaminen ja siinä tapahtuva pohdinta/haastattelu itsessään voi muodostua uudenlaisia oivalluksia, uudenlaista motivaatiota ja muutosta aikaansaavaksi kokemukseksi sekä perheenjäsenille että verkoston jäsenille.

Tavoitteena on, että tapaamisessa luodaan yhdessä hypoteeseja ja haastetaan vakiintuneita käsityksiä. Jokaisen osallistujan erityinen asiantuntijuus tulee näkyväksi hypoteesien muodossa. Ammattilaisen hypoteesi perustuu hänen ammatilliseen tietoonsa, osaamiseensa ja kokemukseensa. Perheenjäsenet puolestaan tuovat hypoteesien kautta mukaan oman tietonsa esimerkiksi perheen historiasta ja kulttuurista, itsestään, perhesuhteista ja arjestaan. Hypoteesien avulla irtisanoudutaan näin paremmin tietämisestä.

Jos hypoteeseja on pohdittu jo alustavasti jollakin kokoonpanolla, voidaan pohditut hypoteesit nostaa työskentelyn lähtökohdaksi ja tämän jälkeen huolehditaan siitä, että kaikkien osallistujien mahdollisesti erilaiset näkökulmat tulevat huomioiduiksi ja tilaa on keskustelun myötä syntyneille uusille hypoteeseille. Käytävässä keskustelussa voidaan korostaa, että kaikki näkökulmat ovat yhtä tärkeitä huomioida työskentelyä suunniteltaessa, emmekä voi olla tässä vaiheessa varmoja niiden oikeellisuudesta.

Hypoteeseja kehitetään eteenpäin hyödynnettäväksi keskusteluissa perheiden kanssa ja niihin liittyen sovitaan ratkaisuehdotukset. Systeemiseen työskentelyyn ja hypoteeseihin perustuva suunnitelma tehdään mahdollisimman yksityiskohtaisesti ja pilkotaan tarvittaessa pienempiin osiin siten, että vastuu ja tehtävät ovat kaikilla osallistujilla selvillä. Myös aikataulutukset ja seuraavat konkreettiset askeleet sovitaan yhdessä.

Monitoimijaisen tiimityöskentelyn jälkeen tapahtuvassa työskentelyssä edetään sovituin askelin esille nousseiden hypoteesien ohjaamana. Työskentelyn edetessä arvioidaan ratkaisuehdotusten vaikuttavuutta. Tapaaminen päätetään sopimalla seuraava aika, jolloin asiaa jälleen pohditaan ja arvioidaan.

Tapaamisissa käytävät keskustelut ovat yhteistoiminnallisia ja kaikki osallistuvat niihin. Lapsi ja perhe ovat keskusteluissa läsnä, vaikka eivät aina olisikaan fyysisesti läsnä. Suojelun tarve ja riskit lapsen kannalta arvioidaan selkeästi. Dokumentoinnissa huomioidaan työskentelyn läpinäkyvyys. Hypoteesit voidaan kirjata tapaamisen kuluessa esimerkiksi fläppipaperille tai heijastaa projektorilla kaikkien tarkasteltavaksi.

5.4 Yhteinen työskentely tapaamisen jälkeen

Systeemisen tiimin koordinoimat verkostotapaamiset toimivat yhteisen työskentelyn perustana myös tapaamisten jälkeen. Tavoitteena on, että yhteisessä tapaamisessa rakentunut ymmärrys ja sovitut askeleet ohjaavat työtä myös systeemisten tiimitapaamisten ulkopuolella. Tiimitapaamiset voivat luoda monenlaisia uusia yhteistyömahdollisuuksia:

- **Systeeminen ajattelumalli tukee ja luo uusia työskentelymahdollisuuksia.** Tapaamiset voivat johtaa esimerkiksi luontevaan työparina työskentelyyn yli organisaatorajojen. Työskentelyssä sovitut etenemisaskeleet räätälöidään mahdollisuuksien mukaan rohkeasti ja luovasti lapsen ja perheen tarpeista käsin.
- **Systeemiseen työskentelyyn kuuluu jatkumollisuus, seuranta ja arviointi.** Työskentely verkostona ei ole pisteittäistä vaan prosessimaista. Työskentelyn edetessä arvioidaan lapsen ja perheen tilannetta toteutuneen työskentelyn pohjalta: auttaako se, mitä ollaan tekemässä. Hyödynnetään tarvittaessa erilaisia mittareita. Kussakin tapaamisessa jatkumollisuutta varmistetaan sopimalla seuraava tiimitapaamisaika.

6 Systeemisen verkostotyöskentelyn hyödyt

Yhteisen systeemisen verkostotyöskentelyn hyötyjä on tarkasteltu seuraavissa kappaleissa. Onnistuneen systeemisen verkostotyöskentelyn hyötyjä on tarkasteltu työryhmässä käytyjen keskusteluiden pohjalta asiakkaan, työntekijän, tiimin, yhteistyökumppaneiden ja organisaation näkökulmista.

6.1 Hyödyt lapsille, nuorille ja perheille

- ✓ Onnistuessaan edellä kuvattuja periaatteita noudattava monitoimijainen työskentely suojelee lasta ja tukee perheen toimijuutta. Lapsen näkökulma nostetaan keskiöön. Lapsen edun toteutumisesta huolehditaan silloinkin, kun vanhemmat ovat eri mieltä keskusteltavasta asiasta. Eri toimijoiden mahdollisuus käydä reflektioivaa keskustelua ja jakaa eri näkökulmia auttaa perhettä sekä lisää perheen kanssa työskentelevien tahojen yhteistyötä. Asiakkaan vaihtaessa paikkakuntaa tai esimerkiksi siirtyessä avoimista sijaishuoltoon, aikajana/sukupuu kulkee asiakkaan mukana, mikä helpottaa uuden asiakassuhteen luomista.
- ✓ Avoimuus ja luottamus lisääntyvät osallisuuden kokemuksen myötä. Tiimityöskentely tarjoaa perheenjäsenille tilan ja mahdollisuuden tarkastella omaa tilannettaan sekä osallistua eri näkökulmien ja ratkaisuvaihtoehtojen tuomiseen keskusteluun. Asioista puhutaan oikeilla nimillä ja suoraan. Vanhemman sitoutuminen työskentelyyn helpottuu, mikä motivoi myös avun vastaanottamiseen.
- ✓ Sitoutunut työskentely samaan suuntaan yhteisen vision ja yhteisen suunnitelman avulla varmistaa sen, että kukaan perheenjäsenistä ei putoa tuen ulkopuolelle. Tuen tarve ja laajuus mietitään yhdessä. Tavoitteet pilkotaan pieniksi ja perheen omat voimavarat tuodaan näkyviksi. Tämä lisää perheenjäsenten pystyvyyttä ja toimijuutta.

6.2 Hyödyt työntekijälle, tiimille ja yhteistyökumppaneille

- ✓ Monitoimijainen systeminen työskentely mahdollistaa työntekijöille, tiimille ja yhteistyökumppaneille työrauhan tukien työn suunnitelmallisuutta ja johdonmukaisuutta yhteisen rakenteen, kaikkien tiedossa olevien periaatteiden ja selkeiden roolien avulla.
- ✓ Selkeän rakenteen mukaan etenevä yhteinen kokous tuo eri toimijoille turvallisuutta, luo työskentelyyn jämäkkyyttä, auttaa pysymään asiassa ja mahdollistaa yhteisen pohdinnan.
- ✓ Yhteiset periaatteet ja tapaamisten selkeä rakenne varmistavat toimijoiden tasavertaisuuden, osallisuuden, kuulluksi tulemisen, yhteisen tekemisen ja vastuunoton jakamisen.
- ✓ Työskentelytapa mahdollistaa yhteisen systemisen tavan tarkastella lapsen ja perheen tilannetta ja ongelmia.
- ✓ Työskentely hyödyntää ja aktivoi laajempaa osaamista ja auttaa jokaista hyödyntämään entistä paremmin omaa osaamistaan.
- ✓ Työskentely mahdollistaa suhdeperustaisen työskentelyn.
- ✓ Työskentely ja siinä tehtävä yhteinen suunnitelma mahdollistaa työntekijöille konkreettiset etene- misaskeleet ja ratkaisuehdotukset ehkäisten mahdollisen eri toimijoiden taholta tapahtuvan päällekkäisen työn tekemisen.
- ✓ Yhdessä sovittu kirjaus ja kirjaaja vähentävät yksittäisten työntekijöiden kirjaamisvastuuta ja mahdollistaa keskittymisen vuorovaikutustilanteeseen ja asian pohdintaan.

6.3 Hyödyt organisaatiolle

- ✓ Perheen ollessa oikeasti osa omaa prosessiaan työskentelyn eri vaiheissa (perhe pystyy kertomaan omista toiveistaan ja toivotusta tilasta riittävän rauhassa ja toimijoiden näkökulmat ovat monipuolisesti hyödynnetty) voidaan luoda parhaat mahdolliset puitteet sille, että työskentelyssä on mahdollisuus edetä oikeaan aikaan ja oikeaan suuntaan ja organisaation kohdentama panostus tuottaa positiivisia vaikutuksia perheen tilanteeseen.
- ✓ Organisaation kannalta on erityisen tärkeää, että perhe motivoituu muutostyöskentelyyn ja kokee tul- leensa autetuksi. Yhteinen tilanteen tarkastelu ja ihmetteleminen varmistaa hedelmällisen alustan per- heen omalle motivoitumiselle.
- ✓ Palvelujen oikea kohdentaminen juurisyiden tunnistamisen myötä vähentää oletettavasti pitkällä aika- välillä ei-tarkoituksenmukaisten palveluiden käyttöä. Ongelmien taustasyiden taakse pääseminen pal- velee sekä perhettä että organisaatiota. Taustasyihin kiinni pääsemiseksi hyödynnetään terapeuttisessa työskentelyssä hyödynnettyjä työskentelytapoja, muun muassa hypoteesityöskentelyä reflektioivassa tiimikokouksessa.
- ✓ Mitä enemmän asiasta pystytään keskustelemaan ja refleктоimaan, sitä paremmin voidaan löytää sopi- via tapoja edetä ja tukea lasta ja perhettä (liukuhihnatyypisessä työssä ympäristön paine saattaa aihe- uttaa sitä, että palveluja kyllä myönnetään, mutta niiden soveltavuuden tai vaikuttavuuden äärelle ei pysähdytä riittävästi).

- ✓ Suunnitelmallisen, hyvin koordinoitun ja eri näkökulmia systemaattisesti esiin nostavan työskentelyn oletetaan pitkällä aikavälillä vähentävän kustannusten kasvua.
- ✓ Laajasti jaettujen verkostotyön periaatteiden avulla voidaan luoda jaettu näkemys siitä, mitä on hyvä verkostoyhteistyö. Työskentely ylläpitää selkeää tavoitetta, jonka saavuttamiseksi koko verkosto työskentelee.
- ✓ Hyvin jäsentynyt, koordinoitu yhteistyö lisää työn sujuvuutta ja vähentää eri työntekijäryhmien kokemaa kuormitusta. Systeemisen verkostotyön malli luo eri palveluista tuleville ammattilaisille selkeästi toimivan yhteistyörakenteen.

7 Lopuksi

LAPE-muutosohjelman myötä suuri määrä lastensuojelun tiimejä on siirtynyt työskentelemään systeemisen lastensuojelun toimintamallilla. Suurien asiakasmäärien takia vain osa lapsista ja perheistä, joilla on lastensuojelun asiakkuus, on voitu ottaa systeemisen työskentelyn piiriin. Näiden lasten ja perheiden osalta työskentelyssä tavoitellaan tiivistä työskentelyä, jossa lapsia ja perheitä tavataan usein ja työtä tehdään tiimissä käytyjen keskustelujen ohjaamana. Lasten ja perheiden näkökulmasta on tärkeää, että työskentelyssä ovat mukana lapsen ja perheen tilanteen kannalta oleelliset toimijat.

Tässä raportissa on kuvattu systeemistä verkostotyötä lastensuojelun näkökulmasta. Systeeminen työote ja verkostotyöskentely avaavat uusia mahdollisuuksia ja tuovat erilaisia hyötyjä yhteiseen tekemiseen lapsen suojelemiseksi ja koko perheen hyvinvoinnin vahvistamiseksi. Parhaimmillaan ne voivat tuoda selkeyttä laajasti koko palvelujärjestelmään, tiivistää yhteistä tekemistä, ehkäistä mahdollista päällekkäistä työtä ja kohdentaa muutostyötä paremmin siten, että työskentely tuottaa toivottuja vaikutuksia. Tässä raportissa kuvattuja systeemisen työskentelyn ja verkostotyön periaatteita voidaan hyvin hyödyntää monin osin myös muussa kuin lastensuojelun koordinoimassa verkostotyössä.

Systeeminen verkostotyöskentely vaatii kaikilta toimijoilta vahvaa asiakaslähtöisyyttä, valmistautumista, perehdyttämistä, perehtymistä, sitoutumista, joustavuutta ja jatkuvaa arviointia. Lisäksi työskentelyssä on jatkuvasti arvioitava, auttaako valittu tapa tehdä työtä lasta ja perhettä.

Systeeminen verkostotyö eroaa perinteisestä verkostotyöstä. Uutta on esimerkiksi yhteinen jaettu systeeminen orientaatio eli yhteinen tapa tarkastella lasta ja perhettä, sen vuorovaikutuskuvia ja ongelmia sekä tähän liittyvä systeeminen työskentelyote. Toistaiseksi systeeminen orientaatio on vielä pisteittäin käytössä lastensuojelun asiakkaiden verkostoissa. Tavoitteena on, että tässä raportissa kuvattu työtapa otettaisiin laajasti käyttöön palveluissa.

7.1 Ryhmän kokoonpano

Ritva Seppälä, suunnittelija ja systeemisen lastensuojelun kouluttaja, Kymenlaakso, Kotka ja Hamina

Heini Paterno, erikoistuva lääkäri, lastenpsykiatria, KYS

Katarina Fagerström, perheterapeutti, systeemisen lastensuojelun kouluttaja, Folkhälsan

Laura Nyysönen, lastensuojelun kehittäjä, Pohjois-Savon LAPE-hanke

Anna-Mari Salmivalli, apulaisylilääkäri, lastenpsykiatrian erikoislääkäri, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri

Marja Paananen, palvelualuejohtaja, aikuissosiaalityö, Kokkola, Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysterveystyöryhmä Soite.

Risto Vähämaa, johtava sosiaalityöntekijä, aikuissosiaalityö, Kokkola, Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysterveystyöryhmä Soite.

Christine Väliavaara, kehittämispäällikkö, Pesäpuu

Satu Mäki-Fossi, hankekoordinaattori, Etelä-Pohjanmaan LAPE-hanke

Janna Viikilä, systeemisen tiimin sosiaalityöntekijä, Saarikka

Outi Abrahamsson, hankeagentti, Varsinais-Suomen LAPE-hanke

Tiina Civil, projektikoordinaattori, Pirkanmaan LAPE-hanke

Jaana Tervo, THL, erityisasiantuntija, juridinen konsultaatio

Lähteet

- Aaltio, Elina & Isokuorti, Nanne: (2019) Systeemisen lastensuojelun toimintamallin ydinelementit. Kuvaus asiakastason ydinelementeistä, tavoitteista ja toimintamekanismeista. Työpäperi 33/2019. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Fagerstöm, Katarina (2016) Ihmissuhteita rakentava ja ylläpitävä lastensuojelu. Hackneyn malli ja systeeminen käytäntö lastensuojelutyössä. Työpäperi 42/2016. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-778-7>
- Forrester, Donald & Westlake, David & McCann, Michelle & Thurnham, Angela & Shefer, Guy & Glynn, Georgia & Killian, Mike (2013) Reclaiming Social Work? An Evaluation of Systemic Units as an Approach To Delivering Children's services. Final report of a comparative study of practice and the factors shaping it in three local authorities. Tilda Goldberg Centre for social work and socialcare. University of Bedfordshire. <http://uobrep.openrepository.com/uobrep/bitstream/10547/594517/1/finalreport-systemicunits.pdf>
- Lahtinen, Pia & Männistö, Leena & Raivio, Marketta (2017) Kohti suomalaista systeemistä lastensuojelun toimintamallia – keskeisiä periaatteita ja reunaehtoja. Työpäperi 7/2017. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-827-2>
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000
Lastensuojelulaki 417/2007
- Madsen, William C & Gillespie, Kevin (2014) Collaborative Helping. A Strengths Framework for Home-Based Services. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Johns.
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
THL/LaskeTut/HuosTa
https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=2ahUKEwiD8KWZ6tviAhVLwqYKHUU3De4QFjABegQIARAC&url=https%3A%2F%2Fthl.fi%2Fdocuments%2F605877%2F1449685%2FP%25C3%25A4%25C3%25A4%25C3%25B6sseminaarikooste_valmis.pdf%2Ffeaa4cee3-e76a-46c8-98b9-8f29788f3068&usg=AOvVaw0ZrozHohd6Qgb7R471XuPB
- Systeemisyys lastensuojelussa ja yhteistyöverkostoissa – kouluttajakoulutuksen materiaali (2019). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Widmark C., Sandahl C, Piuva K. & Bergman D. (2013) Parents' experiences of collaboration between welfare professionals regarding children with anxiety or depression - an explorative study. International Journal of Integrated Care, Vol 13, Iss 4 (2013)